

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ויקרא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כז

(תרגום הפשו')

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים וארבע לבריאה

לזכות
התגלותו של הרבי מלך המשיח

*

נתרם ע"י

הרוצה בעילום שמו

לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
To dedicate an issue in honor of a loved one, call (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

אומר בכל יום באופן דחדש ממש „פקד פקדתי אתכם“, ומשיח צדקנו „עומד אחר כתלנו“⁹, והנה זה בא¹⁰, ויש להתכונן לקבל את פניו ע"י ההוספה בקיום התומ"צ, כפס"ד הרמב"ם¹¹ (בעל יום ההילולא דכ"ף טבת, מוצש"ק זה) שע"י „מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה“.

(משיחות ש"פ שמות, י"ט טבת תנש"א)

(9) שה"ש ב, ט.

(10) שם ח. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)).

(11) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

א. נדר קטן והביא גדול

בהלכות מעשה הקרבנות¹ פוסק הרמב"ם: הנודר גדול והביא קטן לא יצא, קטן והביא גדול יצא, כיצד אמר הרי עלי עולה או שלמים כבש והביא איל או שנדר עגל והביא שור, גדי והביא שעיר, יצא.

המקור לדברי הרמב"ם הוא (כמובא ב„כסף משנה“), דברי המשנה במסכת מנחות³: הנודר גדול והביא קטן לא יצא (לכל הדעות). קטן והביא גדול (כאן קיימת מחלוקת – לפי דעת רבנן) יצא, ולדעת רבי לא יצא, והרמב"ם פוסק כרבנן.

הרמב"ם מציין דוגמאות „כבש והביא איל .. עגל והביא שור, גדי והביא שעיר“, כי פסקו של הרמב"ם ש„שקטן והביא גדול יצא“ אמור רק כאשר מדובר על אותו מין⁴, (ולא בשני מינים שונים⁵), כפי שהוא מדגיש במפורש בהמשך הפרק⁶.

דרוש הסבר: כיצד יוצאים ידי חובה באיל כאשר נדר „הרי עלי עולה או שלמים כבש“ וכדומה, והרי יש ציווי⁷ „מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת“⁸. וכיון שנדר „קטן“, כגון כבש, עליו לקיים את נדרו, ועשית כאשר נדרת, וכאשר הוא מביא גדול, כגון „איל“ במקום „כבש“⁹, הרי לא קיים „כאשר נדרת“?

ב. מחלוקת דומה במנחות ובקרבנות

ברם, אין די בכך: כעין מחלוקת זו מופיעה לפני כן במשנה לגבי מנחות¹³: „פירשתי מנחה של עשורונים ואיני יודע כמה פירשתי, יביא ששים עשורון, רבי אומר יביא מנחות של עשורונות מאחד ועד ששים“, בטעם למחלוקת זו מובאות בגמרא¹⁴ מספר דעות, ולבסוף מובאת דעת רב אשי „בקטן והביא גדול קמיפלגי (=חולקים) רבנן סברי: קטן והביא גדול יצא (וזה אי נמי לא נדר אלא שלשה עשורונות ומייתי חמשה לנדרו יצא“¹⁵, כלומר, אף אם נדר שלשה בלבד והביא חמשה, קיים נדרו) ורבי סובר: לא יצא“, וממשיכה הגמרא ואומרת „והא איפלגו בה

(1) רפ"ז.

(2) להעיר שבפרשת קרבנות בפרשתנו מתחיל בקרבנות נדבה (פרש"י פרשתנו א, ב. וראה גם פרש"י ב, א), ורק אח"ז (ד, א ואילך) באו היינים כו' ע"ד קרבנות חובה [אלא שבאמצע קרבנות נדבה בסוף הפרשה ע"ד מנחות, בא גם ע"ד מנחת חובה אחת (ב, יד-טז). וראה גם פרש"י שם, (ב)]. וראה לקמן בפנים סעיף ח.

(3) קו, ב.

(4) ראה גם פ' רבינו גרשום שם סע"ב. רש"י שם קו, א ד"ה כחידאה.

(5) ראה תוס' שם קו, סע"ב ד"ה ורבי. ושק"ט במפרשים ובהנמקן לקמן הערה 10.

(6) שם ה"ט. וראה ראב"ד וכס"מ שם.

(7) תצא כג, כד.

(8) והרמב"ם מונה אותה במנין מ"ע של תורה (הל' נדרים פ"א ה"ד. סהמ"צ (ומנין המצוות בריש ס' היד) מ"ע צד).

(9) ראה ב"ק (סה, ב): טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו. וראה תוד"ה איל שם.

(10) ראה ביאור הרי"ף פערלא לסהמ"צ רס"ג ח"א עשה קפד"קפה בסופו (תג, א).

(11) ל' רש"י מנחות שם, ב ד"ה ממה נפשך. רע"ב מנחות פ"ג מ"ז בטעם דרבנן. וכ"כ בקרית ספר להמב"ש על הרמב"ם כאן הטעם דיצא.

(12) ב"ק עד, א. ב"ב מא, ב. וש"נ. רמב"ם הל' עדות פ"ג ה"ג.

(13) מנחות קד, ב.

(14) שם קו, ב.

(15) פרש"י שם. ומסיק בפרש"י שם „ולא בעי אתנויי מידיי“ (והיינו, מסקנת הגמ' – דעת ר' אשי). וראה רע"ב במשנה מנחות שם מ"ב ד"ה יביא ובתוספת חדשים שם.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

י.ב.

לפי כל הסימנים שבדברי חז"ל עומדים אנו בסוף זמן הגלות, לאחר שכבר "כלו כל הקיצין"¹, וכבר עשו תשובה, ובלשונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (לפני עשרות שנים) שכבר סיימו כל עניני העבודה, גם "צחצוח הכפתורים"², ועומדים מוכנים ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו³.

* * *

גם לאחר קושי ואריכות הגלות האחרון במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה (שלא בערך לגלות מצרים במשך מאתיים ועשר שנה) – מציאותם של "בני ישראל" היא בעצם למעלה מגלות, וכל רגע נוסף שנמצאים בגלות ה"ז באופן ד"הבאים מצרימה"⁴, "כאילו אותו יום נכנסו למצרים"⁵, ועומדים הם בתוקף האמונה והבטחון שתיכף ומיד יקיים הקב"ה הבטחתו "פקד פקדתי אתכם"⁶ בגאולה האמיתית והשלימה, ובפרט כששומעים ממש רבינו שבדורנו⁷, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר סיימו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, ועאכו"כ לאחר שישנה גם השלימות דארבעים שנה, נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁸, ועומדים בשנת ה"א (ה'תשנ"א), ר"ת (ה' תהא שנת) נפלאות אראנו.

ולכן, יש לעודד ולחזק את רוחם של בני"ע ע"י ההכרזה שהקב"ה

- 1) סנהדרין צו, ב.
- 2) שיחת שמה"ת תרפ"ט.
- 3) ראה "היום יום" ט"ו טבת. ובכ"מ.
- 4) שמות א, א.
- 5) שמו"ר ריש פרשתנו (פ"א, ד). תנחומא שם ג.
- 6) שמות ג, טז.
- 7) ראה ב"ר פנ"ה, ז: "אין דור שאין בו כמשה". וראה זח"ג רע"ג, א. תקו"ז ת"ס"ק (קיב, רע"א. קיד, רע"א). תניא פמ"ד. שם אגה"ק ביאור לסי' ז"ך בסופו.
- 8) תבוא כט, ג.

בתורה²¹ והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן... וכן הוא אומר²² כל חלב לה'...²³ יותר מכן: לגבי קרבן נאמר²⁴, שיש להביא "מבחר נדריכם"²⁵,

ואם נקבל את הסברות שלעיל, יוצא לכאורה, שכאשר נודרים קטן צריך מלכתחלה להביא גדול, ולפחות נדאי לעשות כך, מצד "כל חלב לה'".²⁶

אך מפשטות לשון הרמב"ם "קטן והביא גדול יצא" (שאף אינו מתבטא כאן כפי שאומר בהמשך לגבי נדבה²⁷, כלשון המשנה²⁸, "אם נדר כבש ונפסל אם רצה יביא בדמיו איל"²⁹) מובן, שאין זו ההלכה לכתחלה, אלא³⁰ רק בדיעבד יצא³¹.

לגבי קרבן עולה ויורד המובא על ארבעה חטאים³² נאמר בספר החינוך³³, ש"אם הוא עני

חדא זמנא (=והרי כבר נחלקו במחלוקת זו לפני כן) דתנן קטן והביא גדול יצא רבי אומר לא יצא", ומשיבה הגמרא "צריכא, דאי אתמר בהא (=צריך לציין מחלוקת זו שוב, כי אילו היתה מופיעה רק לגבי המנחה) בהא קא אמרי רבנן משום דאידי ואידי קומץ הוא (=היינו אומרים שכאן סוברים רבנן כך, משום שבין במנחה גדולה ובין במנחה קטנה מקריבים קומץ אחד)¹⁶ אבל התם דקא נפשי אימורין (=אך שם, שמוקריבים אימורים רבים) אימא (=נאמר) מודו ליה לרבי ("אימורין דגדול נפשי מדקטן, ואיכא למימר לא הכי נדר בההוא קאמר (רבנן) לא יצא דנפשי אימורין דידיה"¹⁶), ואי אתמר בההיא (=ואילו היתה מחלוקת זו מופיעה רק לגבי הקרבנות, היינו חושבים) בההיא קאמר רבי, אבל בהא אימא מודי להו לרבנן (=שבקרבנות סובר רבי כך, אבל לגבי מנחות הוא מסכים לדעת רבנן) צריכא".

וכיון שיש דעה שמשום "אימורין דגדול נפשי מדקטן ואיכא למימר לא הכי נדר"¹⁷ ואין סוברים ש"בכלל מרובה מועט", אין סביר לומר שהחידוש בטעמה של ההלכה מדוע "קטן והביא גדול יצא" הוא משום "בכלל מרובה מועט"¹⁸. וכן אין כל כך ברור לומר, שהחידוש הוא שהאדם "הכי נדר", כאשר לא כך אמר.

ג. בקרבן הגדול אין קרבן קטן

כן נדרש ביאור:

לפי שני האופנים שלעיל (א) שהאדם הגביל מלכתחלה רק את הכמות המינימלית, (ב) שיש בכלל מרובה מועט – סביר לומר, שכאשר "נדר קטן" מותר מלכתחלה להביא "גדול".

וכיון ש"הרוצה"¹⁹ לזכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין²⁰ שיביא ממנו הרי נאמר

16) פרש"י שם.

17) ובפרט לפי רגמ"ה שם (קו, סע"ב), "דאימורין דפר נפשי מדעגל דהוא לגבה טפי ממה דנדר", ולא כפרש"י, ואיכא למימר לא הכי נדר".

18) וראה לקמן הערה 37.

19) רמב"ם סוף הל' איסורי מובה.

20) ראה רמב"ם הל' מזה"ק פט"ו ה"ג"ד ובלח"מ שם ה"ג.

21) בראשית ד, ה.

22) פרשתנו ג, טז.

23) וראה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 26 ואילך.

24) ראה יב, יא.

25) פרש"י שם. וראה פרש"י למשנה מנחות קח, ב (ד"ה הגדול), בטעם הדין "פירשתי ואינו יודע מה כו' הגדול שבהן הקדש" – דמסתמא מוטב שבהן הקדש דכתיב מבחר נדריכם". וראה רמב"ם (ולח"מ) שם. וראה לקו"ש ח"ב ע' 130 והערה 11 שם. וש"נ. לקו"ש חט"ז שם. ובארוכה לקמן ע' 10 ואילך.

26) ובמכש"כ ממ"ש הר"ש (והרא"ש) גבי "מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא" (נגעים פי"ד מ"ב): אפילו לכתחילה מביא ותבא עליו ברכה – שהרי שם מדובר בקרבן שהתורה חייבתו בזה קרבן עשיר או עני. וראה לקמן בפנים. ובביאור הר"פ שבהערה 10, 34.

27) הל' מעשה הקרבנות שם ה"ז.

28) מנחות קח, סע"א.

29) ועד"ז כתב (במשנה) ברמב"ם שם באיל "איל זה עולה ונפל בו מום אם רצה יביא בדמיו כבש".

30) אף ש"ל שמדבר כאן רק בדין הנדר וקיומו ולא בדין (הנוסף) דכל חלב לה'; וכדלהלן ברמב"ם שם ה"ד. אבל שם מובן זה בלשונו גופא, ואינו חייב להביא היפה השמן ביותר שאין שם למעלה ממנו אלא יביא הבינוני ואם הביא הכחוש יצא ידי נדרו". ולהעיר שהרמב"ם כתב כאן "יצא" סתם, ולא כמו בה"ב וה"ד, "יצא ידי נדרו".

31) ולכאורה י"ל דלשון "יצא" הוא אידי דתני ברישא לא יצא תנא כפיפא יצא (וכמ"ש הר"ש והרא"ש (שבהערה 26) לגבי לשון המשנה נגעים שם). אבל לכא' אי"ז מספיק לתרץ בנוגע להרמב"ם, שהוא בתראי (לגבי המשנה) והו"ל לפרש יותר, ובפרט ע"פ הידוע גדול דיוק לשונו בספרו.

32) פרשתנו ה, א ואילך.

33) מצוה קכג.

והביא כשבה או שעירה לא יצא ידי חובה, והטעם לפי שאחר שהאל ברוך הוא ריחם עליו ופטרו בכך אינו בדין שידחוק עצמו להביא ביותר ממה שתשיג ידו³⁴.

אך ענין זה אינו קשור לכאן, כי שם מדובר על קרבנות אשר (א) חובה עליו מן התורה, ולא משום נדרו, ודוקא בכך מתאימה דעת ספר החינוך שלעיל. (ב) קרבן עשיר ועני הם במינים שונים: בהמות, עופות, ועד דלי דלות המביאים מנחה, שהיא עשירית האיפה סולת. אך בענייננו מדובר על קרבן אשר (א) מובא מפני נדרו, (ב) מדובר על קטן וגדול באותו מין³⁵.

ומכך מובן, שכאשר נדר קטן אין הוא מתכוון גם לגדול, וכן לגבי ה"הפצא" – קרבן גדול אינו כולל את הקרבן הקטן. ומובן ההבדל בין זאת לבין האמירה שיש בכלל מאתים מנה: שם הכוונה היא לעצם המציאות שבכלל מאתים יש מנה, אך בענייננו, כאשר מקריבים שור אין בתוכו במציאות³⁶ עגל³⁷.

ולפי זה שבה ומתעוררת הקושיה – מהו הטעם של ההלכה "קטן והביא גדול יצא"?

ד. שישמור מוצא שפתיו ויעשה כמו שנדר

כדי להבין זאת יש לבאר תחלה את לשונו של הרמב"ם ב"כותרת" של הלכות נדרים – שהמצוה היא "שישמור מוצא שפתיו ויעשה כמו שנדר", שהרי, לכאורה, זוהי אריכות מיותרת וכפל לשון.

(34) וכבר הקשה עליו (במנחת חינוך) בהגהות משנה למלך לחינוך שם (נדפס בסוף הספר). וראה ביאור הר"פ פערלא שם מ"ע קמ"קמה (שפה, ב) דמפרש הכוונה בחינוך דלא יצא ידי חובתו כראוי.

(35) ראה ביאור הר"פ פערלא (הנ"ל הערה 10).

(36) ראה לעיל הערה 9.

(37) ולשון (רש"י) ודרע"ב שכתב כן בטעם דרבנן „בכלל מרובה מועט" (את"ל שהכוונה כפשוטו – אבל ראה לקמן הערה 42), אולי י"ל כי ס"ל דגם למסקנא הנודר קטן והביא גדול הוא מצד האימורין דנפיש, ובהו אפ"ל דבכלל מרובה מועט. משא"כ להרמב"ם י"ל דס"ל שהוא מצד כללות הקרבן – איל במקום כשב (ולא רק מצד האימורין שמקריבין ע"ג המזבח), ובהו לא מתאים (כ"כ) לומר „בכלל מרובה מועט".

ולהעיר, שבמנין המצוות בתחלת ספר היד החוקה³⁸ מציין הרמב"ם רק ענין אחד – „לקיים אדם כל מה שיוציא בשפתיו..." – כי שם סגנונו קצר ביותר.

אמנם, לשון זו של הרמב"ם היא על-פי לשון הפסוק „מוצא שפתוך תשמור ועשית כאשר נדרת", ודרכו של הרמב"ם בספר היד היא לצטט לשון הפסוקים. אך בכל זאת החוק קצת לומר כך, אם אין מכך שום מסקנה להלכה.

ולכן סביר לומר, שאין זה סתם כפל לשון, אלא יש כאן שני חיובים ודינים שונים: (א) שישמור מוצא שפתוך (מוצא שפתוך תשמור), (ב) ויעשה כמו שנדר (ועשית כאשר נדרת).

ההסבר לכך הוא: בכל נדר יש שני ענינים: (א) דיבור בפה – המילים שנאמרו בפי הנודר.

(ב) תוכן הדיבור, משמעות הנדר וכוונתו.

ואלו הם שני הענינים שבפסוק: (א) מוצא שפתוך תשמור – המילים שדיבר בפיו. (ב) ועשית כאשר נדרת – לקיים את תוכן הנדר.

ה. רבי – מוצא שפתוך; רבנן – כאשר נדרת

לפי זה יש להסביר את המחלוקת בין רבי לבין רבנן לגבי מי שנדר קטן והביא גדול האם יצא או לא יצא ידי חובתו, שמחלוקת זו תלויה באופן שבו מגדירים את החובה של „ועשית כאשר נדרת":

רבי סובר שמתחשבים רק ב"מוצא שפתוך", ושתוכן הנדר – „כאשר נדרת" מוגדר בהתאם לניסוח של הנדר בדיבור בפה.

ואילו רבנן סוברים שהעיקר הוא – „ועשית כאשר נדרת", לקיים את תוכן הנדר, למרות שאין זה כל כך בהתאם לדיבור הפה – מוצא שפתוך. כלומר, קיום הנדר בדיוק לפי „מוצא שפתוך" אינו מעכב.

וכל אחד מהם נוקט לשיטתו, כפי שאנו מוצאים במספר מקומות בגמרא מחלוקת בין רבי לבין רבנן לגבי ביטוי המופיע בתורה ובדברי חז"ל, וכן בלשון בני אדם – שלדעת רבי הכוונה היא כפשוטו ממש בכל הפרטים, דברים ככתבן.

(38) מ"ע צד.

* * *

בימינו אלה, שמאז כלה חמתו בביהמ"ק, ולאחרי „מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"⁸, ולאחרי כל הגזירות והשמדות ר"ל ור"ל שסבלו בני באריכות וקושי הגלות האחרון, ובפרט גזירת השואה בדור האחרון, בודאי נעשה הצירוף והזיכוכ בשלימות, „די והותר" – נעשה הענין ד"סמך מלך בבל"⁹ אך ורק באופן של טוב הנראה והנגלה לעיני בשר, ובלשון חז"ל¹⁰ שהקב"ה אומר לישראל „בני אל תתייראו, כל מה שעשית¹¹ לא עשיתי אלא בשבילכם. . הגיע זמן גאולתכם!"

ובדורנו זה (ובפרט בשנה זו, „הי' תהא שנת נפלאות אראנו") צריכה להיות עיקר ההדגשה. . בהענין ד"סומך נופלים", לחזק ולעודד את רוחם של בני. . כולל ובמיוחד – החיזוק והעידוד ע"י האמונה בביאת המשיח ובטחון גמור ש"הנה זה (משיח צדקנו) בא"¹², וההוספה בהכנה לביאתו ע"י התשובה וקיום התומ"צ, ובלשון ההכרזה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: „לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"¹³, „שובה ישראל עד ה' אלקיך, והכן עצמך ובני ביתך לקבל פני משיח צדקנו הבא בקרוב ממש"¹⁴.

(משיחות ש"פ ויחי (ועשרה בטבת יהפך לשמחה) תנשא"א)

(8) תניא רפ"ז.

(9) יחזקאל כד, ב.

(10) יל"ש ישעי' רמז תצט.

(11) כולל גם הפעולה דמלך בבל שאינו אלא כגרון ביד החוצב בו.

(12) שה"ש ב, ח. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)).

(13) אג"ק שלו ח"ה ס"ע שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ועוד.

(14) „היום יום" – ט"ו טבת.

הוספה בשורת הגאולה

יא.

מצינו בגדעון ש"בימיו¹ היו ישראל בצרה והי' הקב"ה מבקש אדם שילמד עליהם זכות. . . כיון שנמצא זכות בגדעון שלמד עליהם זכות, מיד נגלה אליו המלאך, שנאמר וירא אליו מלאך ה' ויאמר לו לך בכחך זה, בכח זכות שלמדת על בני², "אמר הקב"ה, יש בך כח ללמד סניגוריא על ישראל, בזכותך הם נגאלים"².

. . . הלימוד זכות בנוגע לקירוב וזירו הגאולה – שכיון שכבר "כלו כל הקיצין"³, עוד בזמן הגמרא, ועאכו"כ לאחרי אריכות וקושי הגלות במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה ועדיין לא בא . . . ובנוגע לתשובה («אין הדבר תלוי אלא בתשובה»³) – כבר עשו תשובה, שהרי אין לך אדם מישראל שלא הרהר תשובה (לא רק פעם אחת, אלא) כמה פעמים במשך ימי חייו, שעי"ז נעשה "בשעתא חדא וברגעא חדא"⁴ מרשע גמור צדיק גמור, כפס"ד הגמרא⁵ שהמקדש את האשה "על מנת שאני צדיק (גמור)⁶ אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה" – הרי בודאי ובודאי שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד ממש, אשר, כדאי הוא לימוד זכות זה לגאול את ישראל, ובפרט שנוסף על הלימוד זכות, ה"ז גם פס"ד של כו"כ רבנים ומורייהוראה בישראל, וכיון שהתורה "לא בשמים היא"⁷, הרי, פס"ד זה בב"ד של מטה מחייב כביכול ומזכה גם את ב"ד של מעלה, וכן יקום!

- 1) תנחומא שופטים ד.
- 2) יל"ש שופטים רמז סב.
- 3) סנהדרין צז, ב.
- 4) זח"א קכט, סע"א.
- 5) קידושין מט, ב. רמב"ם הל' אישות פ"ח ה"ה. טוש"ע א"ע סל"ח סל"א.
- 6) ע"פ גירסת האור זרוע סק"ב.
- 7) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

לקוטי

ויקרא

שיחות

ולדעת רבנן אין הכרח לקבל את הדברים כפשטות הלשון בכל הפרטים, אלא בהתאם לתוכנם הכללי בלבד, כפי שדובר בהרחבה³⁹.

ו. הכוונה – מין הצאן

וכך בעניננו – "קטן והביא גדול .. הרי עלי .. כבש והביא איל":

מצד "מוצא שפתוך" – הרי הוא אמר "הרי עלי .. כבש", שאינו כולל איל, כדלעיל. אך מצד תוכן הנדר, שהוא נדר לה⁴⁰, שעל כך יש ציווי "כל חלב לה" ו"מבחר נדריכם", הרי כוונתו היא להביא קרבן לה' ממוין הצאן. אמירתו בפיו "כבש" היתה רק משום גורם שולי, משום שלא השיגה ידו וכדומה, אך הכוונה באומרו "כבש" היא – מין הצאן⁴¹.

ולפיכך: לדעת רבי, שמתחשבים רק ב"מוצא שפתוך", הרי גדול במקום קטן לא יצא – נדרו היה לגבי "קטן", ואין הוא יכול לצאת ידי חובת נדרו בהביאו קרבן אחר שאינו "מוצא שפתוך" (אלא גדול).

אך לדעת רבנן מתחשבים בעיקר בתוכן נדרו – "ועשית כאשר נדרת", ולפיכך, למרות שמלכתחילה אין אומרים שיביא גדול (איל) במקום כבש, כי נאמר בפסוק "מוצא שפתוך תשמור", ומלכתחילה צריך להביא כ"מוצא שפתוך" –

אך כאשר הביא גדול, איל, הוא מקיים "ועשית כאשר נדרת", ומקיים בכך את מצות התורה⁴², משום שהפרט "מוצא שפתוך תשמור" אינו מעכב.

ז. נדרי הקדש ונדרי איסור

כדי להסביר טוב יותר את פסק הרמב"ם כסברת רבנן יש להקדים ולבאר:

ב"מצות עשה של תורה" שאומר הרמב"ם⁴³ "שיקיים אדם .. נדרו בין שהיה מנדרי איסור בין שהיה מנדרי הקדש" מביא הרמב"ם שני פסוקים: שנאמר⁴⁴: מוצא שפתוך תשמור ועשית כאשר נדרת ונאמר⁴⁵: ככל היוצא מפיו יעשה.

ההבדל בין שני פסוקים אלו הוא: הפסוק "מוצא שפתוך תשמור ועשית כאשר נדרת" עוסק בנדרי הקדש, ואילו הפסוק "ככל היוצא מפיו יעשה" עוסק בנדרי איסור⁴⁶, כפי שרואים ברמב"ם עצמו, שבמנין המצוות בתחלת ספר היד החזקה, כאשר הוא מצטט רק את הפסוק "מוצא שפתוך תשמור ועשית", הוא אומר שהמצוה היא – "לקיים אדם כל מה שיוציא בשפתיו מקרבן או בצדקה וכיוצא בזה", ואינו מזכיר נדרי איסור.

ועל-פי האמור לעיל (בסעיף ו'), מובן ההבדל בלשון הפסוקים – לגבי נדרי איסור נאמר רק "ככל היוצא מפיו יעשה", ואילו בנדרי הקדש נאמרים שני פרטים, "מוצא שפתוך תשמור ועשית כאשר נדרת":

ההבדל בין נדרי איסור לבין נדרי הקדש הוא: בנדרי איסור נוצר האיסור רק מדיבורו של האדם, שלולא אמירתו אין האיסור קיים, ולכן החובה בנדריים אלו היא לקיים "ככל היוצא מפיו יעשה", שהרי דיבורו הוא היוצר את האיסור.

לעומת זאת בנדרי הקדש, הרי הנדר גורם לכך שהחובה הקיימת בתורה – חובה של קרבן לה' או של צדקה וכדומה – תחול על האדם,

[וכפי שהוסברו בהרחבה⁴⁷ דברי הרמב"ם בסוף הלכות נדריים: אמרו חכמים כל הנודר כאילו בנה במה, ואם עבר ונדר, מצוה להשאל על נדרו כדי שלא יהא ממשול לפניו, במה דברים אמורים בנדרי איסור, אבל נדרי הקדש מצוה לקיימן ולא ישאל עליהן אלא מדוחק, שנאמר⁴⁸ נדרי לה' אשלם –

שבנדרי הקדש, הרי על ידי נדרו לא זו

39) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"י"ז ע' 29. ובארוכה – שם ע' 33 ואילך (ובהנמנן שם).

40) ראה תהלים קטז, יד. שם, יח. וראה רמב"ם סוף הל' נדריים, הובא לקמן בפנים סעיף ז.

41) וע"ד הנודר סתם מביא מן הגדולים (רמב"ם הל' מע"ק פט"ז א' ג' – ראה לח"מ שם).

42) וי"ל דזוהי גם הכוונה בנדרי (רש"י ו)הרע"ב בדעת רבנן, יש בכלל מרובה מועט".

43) הל' נדריים פ"א ה"ד.

44) תצא כג, כד.

45) מטות ל, ג.

46) כפשטות החילוק בהפרשיות דמטות ותצא שם. וראה רדב"ז לרמב"ם שם.

47) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ט ע' 367.

48) נסמן לעיל הערה 40.

חסד הבורא שלקח ממנו תמורה.. דמו (של הקרבן) תחת דמו, נפש תחת נפשו...". קרבן הוא במקום גופו ונפשו, כי על ידו מוסר הוא את כל גופו ונפשו לה'.

זאת ועוד: מהותו של הקרבן היא ענין התשובה, כפי שמוכח גם מדברי הרמב"ן הנ"ל, שהתשובה היא מעל לכל המצוות, ולכן על ידי התשובה מתכפרים כל הפגמים שנוצרו עקב העבירות ואי-קיום מצוות עשה.

ויש לומר, שזהו אחד הטעמים לכך שפרשת הקרבנות פותחת בקרבנות הבאים בנדר ובנדבה, כפי שאומר רש"י מיד בתחלת הפרשה⁵⁷, "בקרבנות נדבה דיבר הענין", ורק לאחר מכן ממשיכה התורה בקרבן חטאת ואשם – קרבנות חובה⁵⁸,

כי על ידי הקרבנות מתקרב היהודי כולו לה', וענין זה אינו מתבטא כל כך בקרבנות חובה, שמשום שהם חובה ניכר בהם בעיקר קיום ציווי ה' להביא חטאת או אשם על חטא וכדומה, אלא דוקא בקרבנות נדבה, שיהודי מתקרב לה' בנדיבות לבו.

ט. כוונת הנודר – התקרבות כללית לה'

לפי זה יש לבאר בעניננו מדוע הנודר קטן והביא גדול יצא:

כאשר יהודי נודר להביא קרבן, הרי אין כוונתו לקיים מצוה פרטית מסוימת – "מוצא שפתיך תשמור" וכדומה – אלא, כדלעיל, בכוונתו לקיים את הענין הכללי של הקרבת עצמו, התמסרותו המוחלטת לקדוש-ברוך-הוא,

כדברי חז"ל⁵⁹ לגבי המילה, "נפש⁶⁰ המופיעה בקרבן מנחה של נדבה", אמר הקדוש-ברוך-הוא מי דרכו להביא מנחה, עני, מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו לפני'.

ויש לומר, שההוספה "מעלה אני עליו"

(57) ראה בהסמך בהערה 2.

(58) ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"י ע' 13 ואילך.

(59) מנחות קד, ב. הובא בפרש"י פרשתנו ב, א (בשינויים).

(60) פרשתנו שם.

כונתו שיש לו בכך גם נתינת כח מלמעלה, הענין של "הקריב נפשו" נעשה בדרגה גבוהה יותר מכפי שביכולתו להגיע בכחותיו ועבודתו שלו, והוא מגיע לדרגה ש"הקדוש-ברוך-הוא מעלה עליו",

ולכן בקיום מצוה מסוימת זו הוא נכלל במצוה הכללית – צוותא והיבור כללי של היהודי אל הקדוש-ברוך-הוא על ידי נדבת והקרבת הקרבנות.

ולכן חשוב כאן בעיקר הענין הכללי, התמסרותו המוחלטת של היהודי והתקרבותו לה' לגמרי.

י. "קטן" ו"גדול" ברוחניות

לפי זה יש לבאר את המילים "קטן" ו"גדול" ברוחניות:

בתחלת עבודתו הרוחנית שרוי היהודי במצב של קטנות, אך כיון שמדובר בענין הקרבנות, בקירוב כל נפשו לאלקות, ובהקרבת עצמו, הרי זהו קירוב וקרוב "גדול",

לזכות

כ"ק אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּינוּ מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ

ויהי'ר שעי' קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי', יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּינוּ מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ לְעוֹלָם וָעֶד

בלבד שחלה עליו חובה של נדר, אלא חלה עליו חובה מן התורה – של קרבן וצדקה וכדומה, נוצר כאן חפצא של מצוה, ולכן "לא ישאל עליהם...".

ולכן קיימת בנדרי הקדש (לפי פסק הרמב"ם כדעת רבנו), גם ההלכה "ועשית כאשר נדרת" – שמקיימים את הנדר כאשר מתבצעת כוונת הנדר (כקרבן לה', או צדקה וכו'), אף כאשר אין זה בדיוק כ"מוצא שפתיך"⁴⁹.

ח. קרבן – התקרבות לה'

ההסבר לכך בפנימיות הענינים הוא:

ידוע, שקרבן הוא מלשון קירוב⁵⁰. ומהות הקרבנות היא – "אדם⁵¹ כי יקריב מכם קרבן לה'", קירובו של היהודי לקדוש-ברוך-הוא, כשהוא מקרב ומקריב את כוחותיו וכשרונותיו לקדוש-ברוך-הוא.

וזהו ההבדל בין הקרבנות לבין מצוות אחרות: המצוות הן "איברים וגידים" פרטיים, רמ"ח מצוות עשה הן כנגד רמ"ח איברים⁵², ושס"ה מצוות לא תעשה הן כנגד שס"ה גידים⁵³, ובכל מצוה – מצוה מלשון צוותא והיבור – מקשרים איבר או גיד מסויים⁵⁴ אל הקדוש-ברוך-הוא⁵⁵.

ואילו מהותם של הקרבנות היא שהיהודי מתמסר כולו, ומתקרב כולו לה'.

ענין זה מודגש גם לפי הסברו של הרמב"ן⁵⁶ מדוע מכפרים הקרבנות, "שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא

(49) ובפרט ד, נדרים ונדבות.. אא גמר בלבו ולא הוציא בשפתיו כלום חייב כיצד גמר בלבו שזו עולה או שבייא עולה הרי"ו חייב להביא שנאמר.. בנדיבות לב יתחייב להביא. וכן כל כיצא בזה מנדרי קדשים ונדבות" (רמב"ם הל' מעה"ק פי"ד הי"ב).

(50) ראה ס' הבהיר ס'ו' מו (קט). ועייג"כ חז"ג ה, רע"א. של"ה מס' תענית (ריא, ב). פע"ח ש' התפלה פ"ה.

(51) כתורת אדה"ו (היום יום" י"ב אדר שני. ועוד).

(52) רמב"ם בסוף הקדמתו לספר היד ובהקדמתו לשהמ"צ (ממכות כג, סע"ב. וראה תנחומא תצא ב).

(53) חז"א קע, ב.

(54) נוסף על ענין הכללי – קדשנו במצותיו, הצוותא.

(55) ראה לקו"ש עה"פ תמים תהי' (בצבים מה, ג).

(56) פרשתנו א, ט. וראה גם של"ה שם – מרקנטי.